

JOSEF ČAPEK: SÁGA O PLCHOVI

Abychom mohli mluvit o plchovi, musíme čtenáři, jenž neví, co plch je, podati nejprve přesný, přírodopisný popis, podle kterého ihned na první setkání každého plcha poznáte. - Tedy podle Brehma: „Hlodavci tito podobají se postavou i podobou veverkám, vynikají však některými památnými vlastnostmi v úpravě těla. Mají úzkou hlavu, více nebo méně špičatou mordu, oči dosti veliké, boltce obsáhlé a lysé, tělo stlačené, okončiny mírně dlouhé, běháky útlé, na předních po čtyřech prstech a zakrnělém palci s plochým nehtem, na zadních po pěti prstech; ocas prostředně dlouhý, huňatý, dvojřadě chlupatý a kožich hustý a měkký. Přední zuby jsou zepředu ploše zaokrouhlené, spodní ze stran zmačklé; stoličky, v každé čelisti po čtyřech, mají kořeny od koruny zřetelně oddělené s četnými příčnými šnorky, jež svými emailovými stěnami hluboko do zubu zapadají a dosti pravidelně se obrušují. Lebka podobá se spíše lebce myši nežli veverčí. V páteři jest 13 obratlů se žebry, 6 beze žeber, 3 křížové a 22 až 25 ocasních. Slepé střevo schází.“

Méně přesně řečeno, plch, či spíše plchové, neboť jich jest několik druhů, jsou velmi půvabná zvířátka, která na žebříčku stvoření jsou umístěna asi tak ve středu mezi myší a veverkou. Dále se vyznačují tím, že mně jednoho dne došel ze Slovenska lístek s dotazem, nechci-li plcha. Sotva za čtvrt hodiny nato přinesl jiný listonoš krabíčku, na níž stálo: Obsah: živé zvířátko, ale byla tam hlavně dřevitá vlna.

Vyklopili jsme to do staré kanárčí klícky, která po předcích náhodou byla v domě, a za nějakou chvíli rýsovalo se v misce na vodu a ve večerním šeru klubíčko, které ze sebe vydávalo sykavě bublavé zvuky. Měli jsme z toho radost, a když jsme pak ráno spěchali se podívat, co plch vlastně je a jak vypadá, nebylo v kleci nic. A to, pánové, je co říci, neboť taková klícka má dráty asi tak centimetr od sebe, tak tak, co by proklouzl menší čmelák! Tedy takové zvláštní zvíře je plch.

Plch byl oželen a za nějaký den nato byla v pokoji konstatována nahlodaná jablka. Byl tedy v domě a tímto se začíná sága o plchovi.

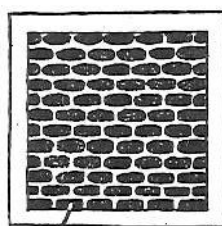
V noci, když jsem se oddával u psacího stolu vzdělání a tvorbě, ozvalo se zvláštní, plechové (neračte vysázeti plchové) zaharašení. Z kamen vylezlo zvířátko, sebralo si lískový oříšek a hupky zas dovnitř. Nyní však je nutno znáti situaci: mám ve své přepychové vile topení tak zvané komůrkové, etážové čili Heimovo. Sestává 1. z topného tělesa, 2. z šachty, kterou proudí chladný vzduch, 3. z šachty, kterou vychází teplý vzduch, vytápějící dole pokoj obývací, v horním patře pak ložnice. Ústí těchto šachet či kanálků procházejících oběma patry jsou opatřena hustými litinovými mřížkami. V té studené dolní šachtě si tedy našel své

obydlí plch a – ujišťuji opětovně - pranic mu to nevadí, že se v kamnech topí, protože s vlastním topným tělesem nepřijde takto vůbec do styku.

Zde tedy spokojeně přebývá a cirkuluje zároveň s tím chladným vzduchem v obou patrech. Obsadil si takto celý dům, jen my mu tam trochu překážíme, ale to mu nevadí, aby se v noci neprocházel po ložnici a nesebral si, co se mu kde nachystá k snědku. Pojídá všechno, co dámy o čajích; ovoce všeho druhu, sušenky, salám a také šunku. Jak vlastně vypadá, ani pořádně nevím, ačkoliv jsem ho už častokrát zahlédl; je totiž vždycky ještě o několik bodů mrštnější než lidské oko. Rozhodl se pro ta kamna z důvodů asi docela zásadních; ani ho nenapadá vlézt do nastražených škatulek, byť byly sebelákavěji vypraveny.

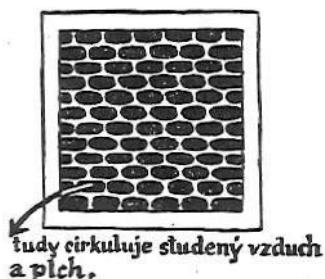
Jsem tedy, zkrátka řečeno, ze stanoviska přírodovědy a lásky k přírodě na tom drobet tak, jako nacházíváme v svrchu řečeném Brehmovi, kde se u různých zvířátek dočítáme: „můj otec měl (lvici, krokodýla, kolibříka, lišku, klokana) plcha, roztomilé zvířátko, které, usadivši se v kamnech, s oblibou“ atd. Cítím se takto tedy tak trochu, jako kdybych byl nějak takto potažmo jaksi takovýmto nějakým svým otcem, co pochopitelně může člověka naplniti pocity poněkud neobsáhnutelnými a neurčitými, takovými komplexními, jaké v životním boji trochu překážejí. Vedle toho mám domek zatížený hypotékou, a teď ještě k tomu plch. K tomu připočtème, že zanáší ten kanálek, v němž se tak zpupně usadil, smetím a slupkami, a ten pán, co občas přichází od Heimů ta kamna prohlédnout, nemá v nich takovéhle věci rád a pokáře nás; a až se přestane v kamnech topit, musí se mřížky uzavřít a plch by nemohl ven. A konečně, plch chce býti krmen, a třebaže námi zjevně pohrdá, neschvaloval by, kdybychom se na více dní vzdálili z domu. A také tohle: rád bych toho plcha aspoň tři dny viděl v kleci, abych ho pak mohl pustit do přírody ven. A vůbec: jak k tomu přijdu zrovna já, abych měl v kamnech plcha?

Cirkulace
teplého vzduchu

Vznáším k čtenářům tohoto listu prosbu: jak dostat plcha z kamen ven? Jak bych z nich mohl dostat plcha, ale aby: a) se při tom nestalo nic plchovi, b) aby se při tom nestalo nic kamnům, c) nebyl při tom poškozen domek, d) abych při tom neutrpěl nějaký úraz já a rodina?

Každá dobrá rada bude uvítána. Jsou na světě lidé, kteří ledacos zakusili, v mnohých složitých situacích se prokázali, mnohému rozumějí a dovedou poradit. Zajisté cenné pokyny by byli schopni poskytnouti staří plukovníci na penzi, kteří sloužili v Indii. Drsní a otužilí lesníci, pionýři a zálesáci, kteří se vyznají v přírodě. Cestovatelé, kteří lovili v Africe žirafy a slony. Učitelé i venkovští myslitelé, statkáři, staří zahradníci, pěstitelé psů i králíků, kněží, lékaři z venkova, všichni ti, kdož s přírodou přicházejí všímavě i uvážlivě do styku a mají o ní své nápady a zkušenosti. Vydavatelé populárních knížek z oborů přírodních. Dámy, osamělé starší slečny i vdovy, které měly či mají kočky, skalní vrabce, rosničky nebo kanáry. Ale též i technické, lidé patentního důvtipu, vynálezci. Výrobci kamen, zvláště z oboru komůrkového topení; ředitelstvo firmy Heim, která, vytvořivši svá kamna, opomenula při veškerých dobrých vlastnostech svého výrobku vzít dostatečně také v úvahu, jak na to, když do nich vleze plch.

Podotýkám, že není bezpečně jisto, zda tento plch jest plchem obecným (*Myoxus glis*) či plchem zahradním (*Myoxus nitela*), plchem moskevským (*Myoxus dryas*) nebo plchem lískovým (*Muscardinus avellanarius*); pokud stačím odhadnouti, je to pravděpodobně plch zahradní, ačkoliv by podle pěkných hnízdeček, která si na Slovensku na malinových prutech dělá, měl býti spíše plchem lískovým. Na toho je však skoro veliký a poněkud nerůdný. Sám se však považuje za plcha kamnového (*Myoxus caminarius*) a nedá se přesvědčiti o jiném, pokud mu nebude z kamen pomůženo.

Ovšem ale jak? -

Lidové noviny, 15. 3. 1936.